

**بازاندیشی
در اصلاحات برنامه درسی ملی ژاپن**

دکتر محمد رضا سرکار آرانی

طرح مسأله

- تغییر رویکردها
- بازبینی هدف ها
- اصلاح برنامه ها
- بهبود روش ها
- سازمانده مجدد محتوا
- بازاندیشی در شیوه های ارزشیابی

از دانش به مهارت

- تفاوت‌ها و نیازهای فردی
- پرورش خلاقیت
- گسترش روابط انسانی
- آموزش مهارت‌های زندگی در جهان امروز
- گسترش فرصت‌های یادگیری
- آموزش‌های زیست‌محیطی در ک بین‌المللی
- هماهنگی با دنیای ارتباطات و اطلاعات

برنامه درسی ملی پیشین: آنچه ژاپن داشت

■ برتری جهانی در توانایی خواندن، نوشتن، ریاضیات و علوم از سال ۱۹۷۰ تا سال ۲۰۰۰

■ پیشی گرفتن از کشورهایی چون آمریکا، انگلستان، آلمان، فرانسه و ...

رتبه‌ی دانش‌آموزان پایه‌ی هشتم در (TIMSS-

(TIMSS, 1995) و R, 1999)

/	/					
/	/					

در جستجوی تغییر برنامه درسی ملی: آنچه ژاپن تمنا می کرد

- مهارت‌های زندگی
- توانایی حل مسئله
- تفکر انتقادی
- تحلیل مسائل پیچیده
- گسترش توانایی‌های یادگیری فردی و قابلیت‌های اجتماعی
- غنی‌سازی یادگیری

نظر دانش آموزان درباره‌ی شوق انگیزی

زندگی در مدرسه MEXT ۱۹۹۸

/	/	/	/	
/	/	/	/	
		/	/	

نظر دانش‌آموزان درباره میزان فهم مباحث ارائه شده در کلاس درس MEXT۱۹۹۸

/	/	/	/	/	
/	/	/	/	/	
/	/	/	/	/	

نظر دانش‌آموزان درباره‌ی طرح تعطیلی شنبه‌ها

طرح آزمایشی MEXT ۱۹۹۸

/		/		
/	/	/	/	
	/	/	/	

اصلاح برنامه درسی ملی

موضوع مطالعات تلفیقی

- درک فرهنگ، تفاهیم، همکاری و ارتباطات بین‌المللی
- مهارت‌های مشارکت در نهاد های مدنی
- سواد فناوری اطلاعات
- پژوهش در جامعه ای که در آن زندگی می کنیم
- مسائل زیست محیطی
- بهداشت و ایمنی فردی و اجتماعی
- تمرین مهارت‌های مشارکت در اداره‌ی مدرسه
- یادگیری مبتنی بر شبکه
- مهارت‌های روابط انسانی، مشکلات فرهنگی و اجتماعی جامعه ژاپن
- مهارت‌های به کارگیری و همزیستی با فناوری های نوین

مهارت‌های اساسی مورد انتظار در مطالعات تلفیقی

افزایش دروس اختیاری

■ در مدارس و پایه‌هایی که دروس اختیاری وجود نداشت در برنامه‌ی درسی جدید تا ۳۰ ساعت دروس اختیاری منظور شد و در پایه‌هایی که این دروس قبلاً وجود داشت از ۳۰ ساعت به ۵۰ ساعت، از ۵۰ ساعت به ۸۵ ساعت و از ۸۵ ساعت به ۱۰۰ ساعت و از ۱۰۰ ساعت به ۱۶۵ ساعت افزایش یافت

■ در دوره‌ی دوم دبیرستان تعداد واحدهای اجباری برای دانش‌آموزان از ۳۸ واحد به ۳۱ واحد کاهش یافت و از ۷۴ واحد درسی ۴۳ واحد درسی آن اختیاری شد

کاهش محتوای آموزشی

■ ساعات درس علوم از ۱۰۵ ساعت برای پایه‌های سوم یا ششم ابتدایی به ۷۰، ۹۰ و ۹۵ ساعت کاهش یافته است و ریاضیات برای همین پایه‌ها در دوره‌ی ابتدایی از ۱۷۵ ساعت به ۱۵۰ ساعت کاهش یافته است

■ ساعات کلاس زبان ژاپنی از ۳۰۶ ساعت برای پایه اول ابتدایی به ۲۷۲ ساعت رسید
■ ساعات کلاس‌های ریاضیات و علوم پایه سوم بیش از ۳۰ ساعت کاهش یافت. میزان این کاهش برای دروس زبان ژاپنی و مطالعات اجتماعی بیش‌تر است.

■ ساعات مطالعه و یادگیری تلفیقی در برنامه‌های درسی پایه‌های سوم تا ششم دوره‌های ابتدایی و اول تا سوم دوره‌ی اول دبیرستان اضافه شده است.

■ درس زبان‌های خارجی به پایه‌های اول تا سوم دوره‌ی اول دبیرستان اضافه شده است.
■ کل ساعات کلاس‌های دوره‌های ابتدایی و دوره‌ی اول دبیرستان ۷۰ ساعت کم شده است.

■ در برنامه‌ی درسی جدید تنها ساعات آموزشی اخلاق در دوره‌های ابتدایی و اول دبیرستان تغییر نکرده است

昭和54年度教

小学校

昭和46年度～ (昭和43年改訂)

昭和54年度

教科等\学年	1	2	3	4	5	6
国語	238(7)	315(9)	280(8)	280(8)	245(7)	245(7)
社会	68(2)	70(2)	105(3)	140(4)	140(4)	140(4)
算数	102(3)	140(4)	175(5)	210(6)	210(6)	210(6)
理科	68(2)	70(2)	105(3)	105(3)	140(4)	140(4)
音楽	102(3)	70(2)	70(2)	70(2)	70(2)	70(2)
図画工作	102(3)	70(2)	70(2)	70(2)	70(2)	70(2)
家庭	-	-	-	-	70(2)	70(2)
体育	102(3)	105(3)	105(3)	105(3)	105(3)	105(3)
道徳	34(1)	35(1)	35(1)	35(1)	35(1)	35(1)
計	816(24)	875(25)	945(27)	1015(29)	1085(31)	1085(31)

- ※ 表中の数字は年間の授業時数。括弧内の数字は週当たりの授業時数。
- ※ 表中の1単位時間は45分。
- ※ 小学校の教育課程は、表中の教科等と特別活動によって編成されるが、特別活動の時数の規定はない。

平成14年度～ (平成10年改訂)

教科等\学年	1	2	3	4	5	6
国語	272(8)	280(8)	235(6.7)	235(6.7)	180(5.1)	175(5)
社会	-	-	70(2)	85(2.4)	90(2.6)	100(2.9)
算数	114(3.4)	155(4.4)	150(4.3)	150(4.3)	150(4.3)	150(4.3)
理科	-	-	70(2)	90(2.6)	95(2.7)	95(2.7)
生活	102(3)	105(3)	-	-	-	-
音楽	68(2)	70(2)	60(1.7)	60(1.7)	50(1.4)	50(1.4)
図画工作	68(2)	70(2)	60(1.7)	60(1.7)	50(1.4)	50(1.4)
家庭	-	-	-	-	60(1.7)	55(1.6)
体育	90(2.6)	90(2.6)	90(2.6)	90(2.6)	90(2.6)	90(2.6)
道徳	34(1)	35(1)	35(1)	35(1)	35(1)	35(1)
特別活動	34(1)	35(1)	35(1)	35(1)	35(1)	35(1)
総合的な学習の時間	-	-	105(3)	105(3)	110(3.1)	110(3.1)
計	782(23)	840(24)	910(26)	945(27)	945(27)	945(27)

- ※ 表中の数字は年間の授業時数。括弧内の数字は週当たりの授業時数。
- ※ 表中の1単位時間は45分。
- ※ 特別活動は、学級活動に充てる授業時数。

甲子子

昭和47年度～(昭和44年改訂) 昭和47年度

学年		1	2	3
必修教科	国語	175 (5)	175 (5)	175 (5)
	社会	140 (4)	140 (4)	175 (5)
	数学	140 (4)	140 (4)	140 (4)
	理科	140 (4)	140 (4)	140 (4)
	音楽	70 (2)	70 (2)	35 (1)
	美術	70 (2)	70 (2)	35 (1)
	保健体育	125 (3.6)	125 (3.6)	125 (3.6)
	技術・家庭	105 (3)	105 (3)	105 (3)
	小計	965 (27.6)	965 (27.6)	930 (26.6)
	道徳	35 (1)	35 (1)	35 (1)
特別活動	50 (1.4)	50 (1.4)	50 (1.4)	
選択教科等	140 (4)	140 (4)	140 (4)	
総授業時数	1,190 (34)	1,190 (34)	1,155 (33)	

- ※1. 選択教科等にあてはる授業時数は、1以上の選択教科にあてはるほか、特別活動の授業時数等の増加にあてはることができる。
- ※2. 選択教科の種類は、外国語、農業、工業、商業、水産、家庭、その他特に必要な教科。
- ※3. 選択教科の授業時数は外国語は各学年105、それ以外の教科は第1・2学年は35、第3学年は70を標準。
- ※4. 第3学年の選択教科は、外国語とそれ以外の教科とあわせて履修させる場合等学校において特に必要がある場合には175を標準。この場合、総授業時数は1190を標準。

平成14年度～(平成10年改訂)

学年		1	2	3
必修教科	国語	140 (4)	105 (3)	105 (3)
	社会	105 (3)	105 (3)	85 (2.4)
	数学	105 (3)	105 (3)	105 (3)
	理科	105 (3)	105 (3)	80 (2.3)
	音楽	45 (1.3)	35 (1)	35 (1)
	美術	45 (1.3)	35 (1)	35 (1)
	保健体育	90 (2.6)	90 (2.6)	90 (2.6)
	技術・家庭	70 (2)	70 (2)	35 (1)
	外国語	105 (3)	105 (3)	105 (3)
	小計	810 (23.2)	755 (21.6)	675 (19.3)
道徳	35 (1)	35 (1)	35 (1)	
特別活動	35 (1)	35 (1)	35 (1)	
選択教科等	0~30 (0~0.8)	50~85 (1.4~2.4)	105~165 (3~4.7)	
総合的な学習の時間	70~100 (2~2.8)	70~105 (2~3)	70~130 (2~3.7)	
総授業時数	980 (28)	980 (28)	980 (28)	

- ※1. 選択教科等にあてはる授業時数は、選択教科の授業時数にあてはるほか、特別活動の授業時数の増加にあてはることができる。
- ※2. 選択教科の種類は、各学年とも全教科及びその他特に必要な教科。
- ※3. 各選択教科の授業時数は70(第1学年は30)の範囲内で各学校で適切な時数を定める。
- ※4. 生徒に履修させる選択教科の数は、第2学年は1以上、第3学年は2以上。

چالش های اجرای اصلاح برنامه درسی ملی

- پرورش حرفه ای معلمان
- طراحی منابع آموزشی
- تمرین روش های نوین یادگیری
- تنگنا های موجود روش های ارزشیابی
- توجه والدین دانش آموزان
- تردید رسانه های گروهی
- مشکلات ساختاری نظام آموزشی
- نبود تجربه های موفق و فراگیر ملی و بین المللی

اصلاحات برنامه درسی ملی ژاپن در عمل: پیامدها و دست آوردها

پیامدها (رتبه دانش آموزان پایه ی هشتم)

(TIMSS، 2003) تا (TIMSS، 1995) از

/	/					
/	/					

پیامدها (رتبه دانش آموزان پایه‌ی چهارم)

از (TIMSS، 1999) تا (TIMSS، 2003)

/	/					
/۳	/۷	۲۵	۳	۲۵	۳	۲۰۰۳

پیامدها (رتبه دانش آموزان پایه ی هشتم)

از (TIMSS-1999) تا (TIMSS-2003)

()		()		()		()	
()		()		()		()	

پیامدها (رتبه دانش آموزان پایه ی دهم)

از (PISA، ۲۰۰۰) تا (PISA، ۲۰۰۳)

						۲۰۰۰

پیامدها (رتبه دانش آموزان پایه ی دهم) PISA2003

علاقه به ریاضیات و ساعات مطالعه در خارج از مدرسه

/	/	
/	/	OECD

پیامدها (رتبه دانش آموزان پایه‌ی هشتم) TIMSS-2003

دانش آموزان در خارج از مدرسه چه می‌کنند؟

	...		
/	/		
/	/	/	TIMSS

پیامدها (دانش آموزان پایه‌ی چهارم تا نهم)

MEXT 2005 **علاقه به آموزش و زندگی در مدرسه**

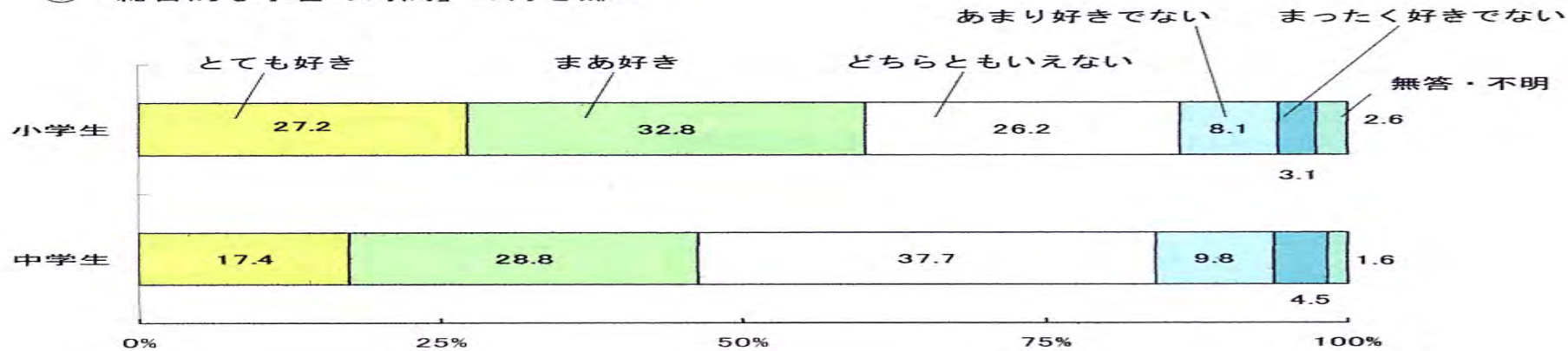
پژوهش وزارت آموزش و علوم ژاپن در سال ۲۰۰۵، نشان می‌دهد که علاقه دانش آموزان ژاپنی تقریباً در همه دروس از پایه چهارم ابتدایی نسبت به سال سوم دوره اول دبیرستان (پایه نهم) کاهش زیادی را نشان می‌دهد.

به ترتیب ۷۵، ۶۹، ۵۴، ۴۶، و ۶۴ درصد دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی گفته‌اند که به درس‌های علوم، ریاضیات، زبان ژاپنی، مطالعات اجتماعی و مطالعات تلفیقی را دوست دارند. در حالی که این ارقام برای دانش آموزان سال سوم دوره اول دبیرستان (پایه نهم) به ترتیب به ۵۲، ۳۶، ۲۹، ۳۷، و ۵۱ کاهش یافته است.

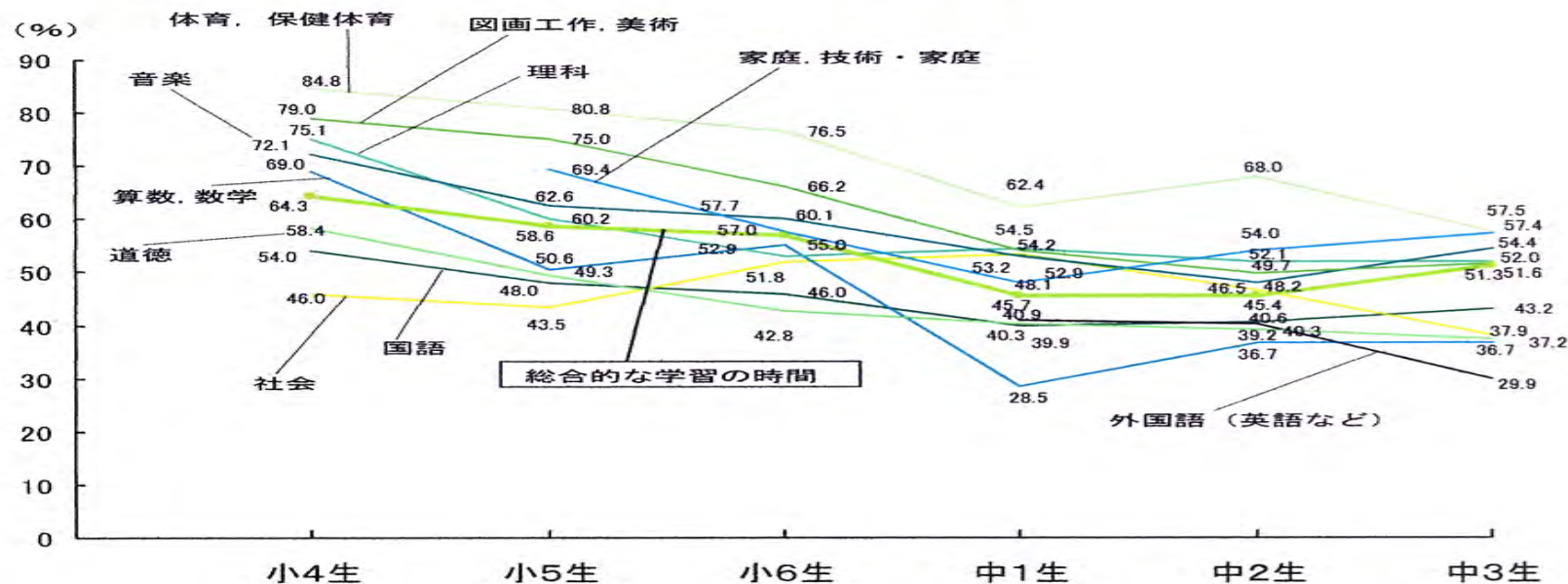
4 「総合的な学習の時間」について

【小学生・中学生】

① 「総合的な学習の時間」の好き嫌い

(参考) 教科等の好き嫌い(「とても好き」「まあ好き」の合計)

小学生の計算力

1-4年生は上昇 5、6年生横ばい

小学生の計算力を一九九八年の調査と比較したところ、同じ計算問題の平均正答率が一四年生で約一三割上昇したのに対し、五、六年生はほぼ横ばいだったことが、文部科学省研究所の総合初等教育研究所(岐阜県羽島市)のまとめで分かった。

高学年は小数や分数を組み合わせさせた計算や、八年以上に続いた計算の多い数の計算で苦しい小中学校五、六年の計戦。同研究所は「計算約二万一千全対象に昨技術の指導は、定の成果を三ヶ月実施した。中学生を上げていくが、式の意味を理解する方や、数値を感覚的につかむ方が伴っていないため、高い水準の計算力にながってはいない」と指摘している。

小数、分数など苦手

調査は一九八五年、九組合わせた計算や、八年以上に続いた計算の多い数の計算で苦しい小中学校五、六年の計戦。同研究所は「計算約二万一千全対象に昨年技術の指導は、定の成果を三ヶ月実施した。中学生を上げていくが、式の意味を理解する方や、数値を感覚的につかむ方が伴っていないため、高い水準の計算力にながってはいない」と指摘している。

今回の調査は、前回の調査結果は七割、八割の正答率で、四、五年生で、一、二、三、四の四つの数字の比を求めた文章題では、中学生の正答率が小学校高学年を下回るなど、学習内容の定着に課題が残っている。

また、四割は五割の何割か、と二つの数字の比を求めた文章題では、中学生の正答率が小学校高学年を下回るなど、学習内容の定着に課題が残っている。

また、四割は五割の何割か、と二つの数字の比を求めた文章題では、中学生の正答率が小学校高学年を下回るなど、学習内容の定着に課題が残っている。

小学生の計算力(2005年総合初等教育研究所調べ)

A) 前回調査(1998年)と同一問題の正答率

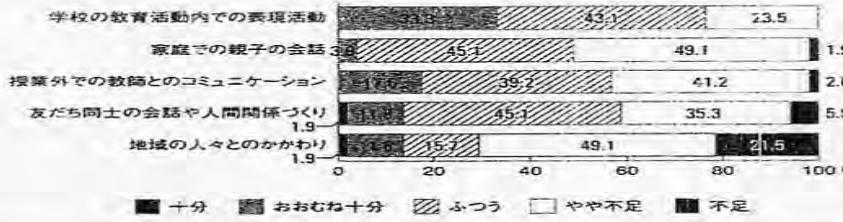
年	問題	正答率	前回は
1年	① 10-4+3	89.8%	+5.8
	② 8+2-7	88.1%	+3.5
	③ 6+2	97.6%	-0.5
2年	④ 6×8	94.3%	+5.2
	⑤ 21-3	88.4%	+2.2
	⑥ 85+48	90.0%	-1.1
3年	⑦ 624-357	83.5%	+6.7
	⑧ 16×69	79.3%	+4.0
	⑨ 746-28	87.6%	-0.1
4年	⑩ 0.4+3	78.4%	+23.5
	⑪ 175÷28	77.5%	-3.7
	⑫ 8-4÷2	79.0%	+7.3
5年	⑬ 0.7×0.4	55.5%	-21.4
	⑭ 36÷0.9	68.1%	-2.6
	⑮ 8-4+2	63.2%	+5.1
6年	⑯ $\frac{2}{3} + \frac{4}{9}$	88.7%	-3.3
	⑰ $\frac{2}{3} - \frac{4}{9}$	86.8%	-2.9
	⑱ 8-4÷2	73.0%	+3.0

B) 高学年の正答率が低かった問題

年	問題	正答率
5年	A) $49.1 \div 3 = ()$ あまり()	33.8%
	B) $0.8 + 0.4 \times 2 = ()$	58.7%
6年	C) $\frac{3}{7} - \frac{2}{7} \div 2 = ()$	63.3%
	D) $\frac{3}{7} + \frac{2}{7} \times 2 = ()$	51.8%

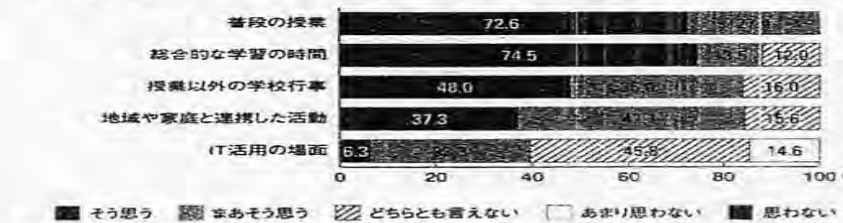
- 正解 ① 9 ② 3 ③ 8 ④ 48 ⑤ 18 ⑥ 133
 ⑦ 267 ⑧ 1104 ⑨ 7.18 ⑩ 3.4 ⑪ 6.25
 ⑫ 15 ⑬ 6 ⑭ 0.28 ⑮ 40 ⑯ $\frac{2}{3}$ ⑰ $\frac{2}{9}$
 ⑱ 16あまり1.1 ⑲ 1.6 ⑳ $\frac{2}{7}$ ㉑ 1

Q 児童のコミュニケーション活動は十分か(%)

ほとんどの項目で「不足+やや不足」が「十分+おおむね十分」を上回っている。全般的にコミュニケーション活動が不足していると感じている教師が多いことがわかる。

Q コミュニケーションの育成にかかわる活動を、どのような場で取り入れるべきか(%)

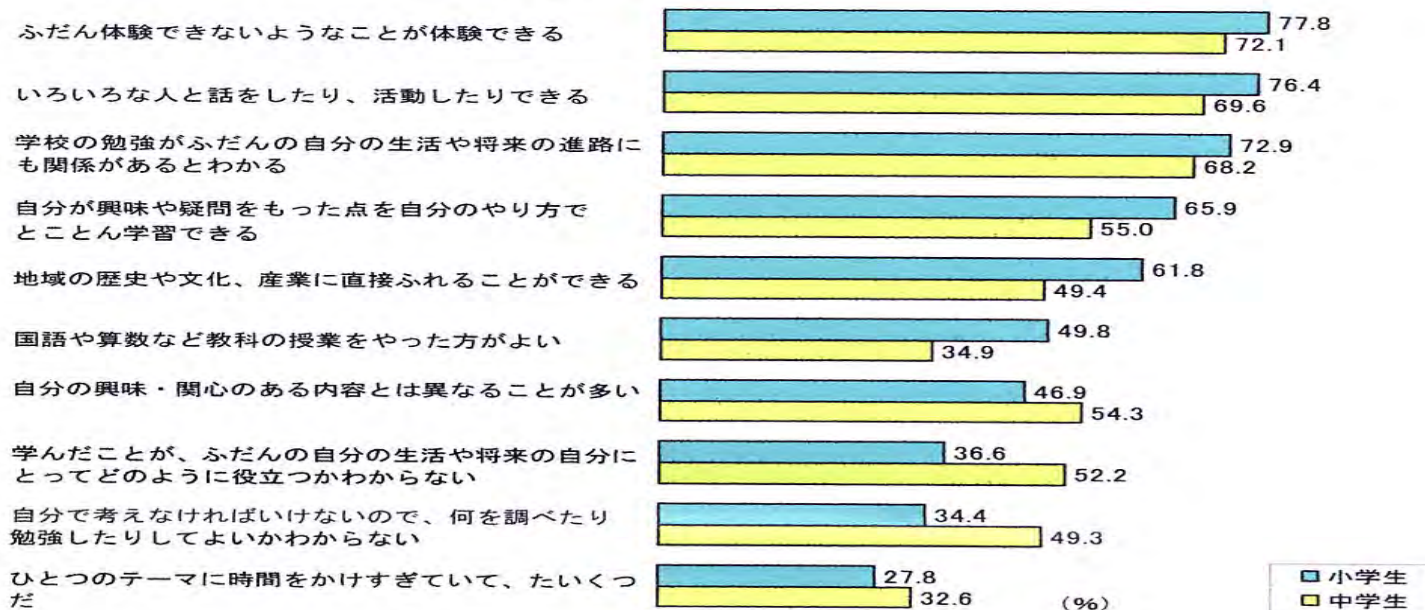
「普段の授業」「総合的な学習の時間」「学校行事」の場でコミュニケーション力を育成したいと考える教師が多いようだ。

出典「VIEW21(小学版)」のモニターの先生80人を対象に、コミュニケーション力育成に関するアンケートを実施。調査時期2006年6-7月。有効回答数51

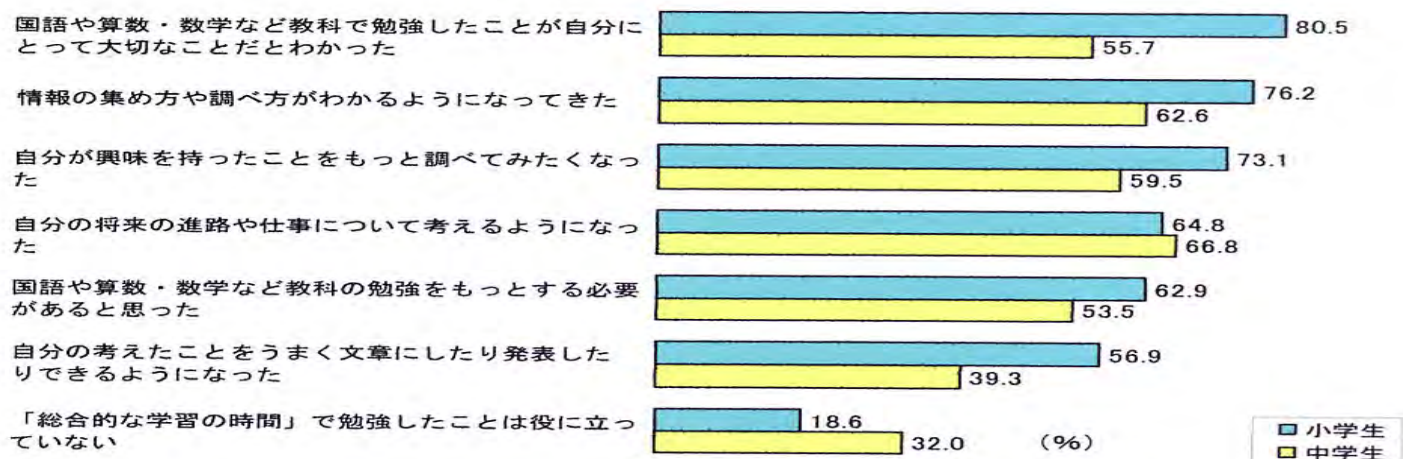
اصلاحات برنامه درسی ملی ژاپن در عمل: دستاوردها

- بهبود روش های آموزش
- ترویج یادگیری مبتنی بر پروژه
- کمک به فهم بهتر مطالب درسی
- گسترش فرصت های یادگیری
- تمرین مهارت های شهروندی
- برقراری ارتباط میان آموزش و زندگی
- توسعه مهارت های زندگی

② 「総合的な学習の時間」についての考え
 (「とてもそう思う」「まあそう思う」の合計)

③ 「総合的な学習の時間」の役立ち感
 (「とてもそう思う」「まあそう思う」の合計)

چشم اندازها

- تحلیل وسیع نتایج اصلاحات آموزشی توسط رسانه های گروهی و تأکید بر بازگشت به برنامه درسی ملی قبلی
- فشارهای سیاسی برای اعلان شکست اصلاحات انجام شده در برنامه درسی ملی
- عدم استقبال و آمادگی معلمان برای پذیرش مسولیت های تازه
- دشواری ارزشیابی نتایج اجرای برنامه درسی جدید
- کنکور جهنمی آموزش عالی و تأثیر مستقیم آن بر ناکارآمدی برنامه درسی جدید به ویژه از دوره اول دبیرستان
- عدم استقبال شرکت ها و موسسات خدماتی و تولیدی و صنایع از اصلاحات برنامه درسی ملی

بازاندیشی در اصلاحات برنامه درسی

- تشکیل شورای بررسی پیامدهای برنامه درسی تازه در وزارت آموزش و پرورش
- پذیرش غلبه افکار عمومی و القای شکست اصلاحات برنامه درسی
- شروع بررسی نحوه بازگشت گام به گام به برنامه درسی قبلی
- تجدید نظر سریع در بازبینی جدول مواد درسی و ساعات کلاس درس دوره اول و دوم دبیرستان برای آوریل ۲۰۰۷
- ترویج برنامه های تبدیل مدارس از موسسات آموزشی به سازمان های یادگیرنده
- افزایش برنامه های پرورش حرفه ای معلمان در مدرسه
- بهسازی ساختارهای آموزش و پرورشی

Academic Achievement

Digital-Age Literacy

- Basic, Scientific, Economic, and Technological Literacies

- Visual and Information Literacies

- Multicultural Literacy and Global Awareness

Inventive Thinking

- Adaptability, Managing Complexity, and Self-Direction

- Curiosity, Creativity, and Risk Taking

- Higher-Order Thinking and Sound Reasoning

21st Century Learning

Effective Communication

- Teaming, Collaboration, and Interpersonal Skills

- Personal, Social, and Civic Responsibility

- Interactive Communication

High Productivity

- Prioritizing, Planning, and Managing for Results

- Effective Use of Real-World Tools

- Ability to Produce Relevant, High-Quality Products

Academic Achievement

Academic Achievement

High-Performance School System

High-Performance Learning

Digital Age Literacy

- Basic, Scientific, and Technological Literacy
- Visual and Information Literacy
- Cultural Literacy and Global Awareness

Inventive Thinking

- Adaptability/Managing Complexity
- Curiosity, Creativity, and Risk Taking
- Higher Order Thinking and Sound Reasoning

Effective Communication

- Teaming, Collaboration, and Interpersonal Skills
- Personal and Social Responsibility
- Interactive Communication

High Productivity

- Prioritizing, Planning, and Managing for Results
- Effective use of Real-World Tools
- High Quality, Meaningful Results

Academic Content

21st Century Skills

Students ready to live, learn, and work in a Knowledge-based Digital Age

سبز باشید و سرینند!